SYMBOLVM SS APOSTOLORVM, DIVERSIS NATIONVM LINGVIS EXPRESSVM.

Repleti Spiritu ſancto Apoſtoli loquebantur varijs linguis magnalia Dei. *Actor. 2.*

Nemo aſcendit in Cælũ, niſi filius hominis, qui deſcendit de Cælo.

Si vis aſcendere cum Chriſto, eſto in corpore Chriſti, quod eſt Eccleſia. *S. Aug.*

Romæ, Apud Bartholomæum Zannettum. 1614.

SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur, si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sac. Pal. Apost.

Cæsar Fidelis, Vicesgerens.

Ego infrascriptus ex commissione Reverendiss. P. F. Ludovici Ystella, Magistri sacri Palatij, fidem facio istas versiones Symboli Apostolici in alias linguas, esse concordes in sensu cum Symbolo Latino.

Henricus Spondanus, Presbyter.

Ego Infrascriptus, ex commissione Reverendiss. P. F. Ludovici Ystella, Magistri Sacri Palatij, fidem facio istas versiones Symboli Apostolici in alias linguas, non discrepare in sensu à Symbolo Latino.

Petrus Alber Monsaverius, I. V. D.

Imprimatur. *Fr. Thomas Pallavicinus Magister, & Reverendiss. P. Fr. Ludovici Ystella, Sac. Pal. Apost. Magistri, Socius, Ord. Prædic.*

ADM. ILLVST. AC REVERENDISS. D.

D. IO. BAPTISTAE COCCINO,

Auditorum Rotæ in Curia Romana Decano, atque Sacræ Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Regenti dignißimo.

Petrus Rubillartius S. I.

VM ad deliberandum aggrederer, ſub cuius patrocinio iſta diverſis linguis repetita Fidei Profeſſio, ſiue differẽtium nationum Societas, in publicum prodire liberius poſſet, ſubito mihi occurrit Perilluſtris, ac Reverendiſſ. Dominatio Veſtra: tum quia inter Senatus Romani Iudices, qui ex diverſis nationibus deligi ſolẽt, (vulgo Auditores Rotæ appellantur) primum locum jure obtinet: tum maximè, quia ſacræ Pœnitentiariæ Apoſtolicæ regimen ipſius diſcretioni a Sanctiſſ. D. N. Paulo Papa Quinto commiſſum eſt. Ex qua quidem Pœnitentiaria

tiaria occaſio ſumpta eſt iſtos variorum idiomatum ſermones in vnam ſocietatem aggregandi: propterea quòd in ipſo Pœnitentiariæ collegio debeant eſſe diverſarum linguarum Confeſſarij. Alias rationes, quæ ad Veſtræ Dominationis virtutes magis ſpectare videntur, ideo prætermitto, quòd ſatis exploratum habeam, R. D. V. pro ſua modeſtia non libenter audituram.

Illud tantũmodo proponam, quòd vt certo ordine procederemus, decrevimus habere rationem illius tituli, qui ſupra Caput IESV Chriſti Salvatoris noſtri pro nobis in Cruce patientis, juſſu Pilati præſidis appoſitus fuit. Titulus ille tribus diverſis linguis, quæ tunc erant in univerſo terrarum orbe notiſſimæ, deſcriptus erat, Hebraica, Græca, atq; Latina. In ſupremo loco erat lingua hebraica, in medio græca, in infimo autem latina. Nos igitur eam linguam primo ſtatuemus loco, quæ Capiti Salvatoris noſtri erat propinquiſſima, ac deinde alias occidentalium nationum adjungemus loquelas, quæ à lingua latina videntur originem ducere, vel quæ antiquo Italiæ Regno, ſive Romanorum Imperio ſunt viciniores.

Præsens itaque linguarum congregatio, tanquam pœnitentiũ ex diversis nationibus coadunata Cõfraternitas, salutari Crucis signo munita, ac mysticum sanctæ Crucis titulum præ se ferens, procedat in nomine Domini.

ישוע נוצרי מלך היהודים

ΙΗΣΟΥΣ Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

IESVS NAZARENVS REX IVDÆORVM.

יֵשׁוּעַ נוֹצְרִי מֶלֶךְ הַיְהוּדִים׃

Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

Iesus Nazarenus Rex Iudæorum.

Humiliavit
semetipsum
Dominus
JESVS
factus Obediens usque ad mortem,
mortem autem Crucis. Propter quod
& Deus exaltavit illum: & donavit illi
Nomen, quod est super omne nomen,
ut in nomine
JESV
omne genu
flectatur,
cælestium,
terrestrium,
& infernorum.
& omnis lingua confiteatur,
quia Dominus Iesus Christus
in Gloria est Dei Patris. *Philip. 2. S.*

Lingua Latina.

I. CRedo in Deum Patrem omnipotentem, creatorem cæli & terræ.

II. Et in Iesum Christum filium eius unicum Dominum nostrum.

III. Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria virgine.

IV. Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus.

V. Descendit ad inferos: tertia die resurrexit à mortuis.

VI. Ascendit ad Cælos, sedet ad dexteram Dei patris omnipotentis.

VII. Inde venturus est judicare vivos & mortuos.

VIII. Credo in Spiritum sanctum.

IX. Sanctam Ecclesiam Catholicam: Sanctorum communionem.

X. Remissionem peccatorum.

XI. Carnis resurrectionem.

XII. Vitam æternam. Amen.

Primum quidem gratias ago Deo meo, per Iesum Christum, pro omnibus vobis: quia fides vestra annuntiatur in universo mundo.
ad Rom. 1. 8.

Italia.		Francia. Gallia.
Io Credo in DIO Padre, Onnipotente, creatore del cielo & de la terra.	1	Je Croy en DIEU le Pere, Tout Puissāt, Createur du ciel, & de la terre.
Et in Giesu Christo, suo figliolo unico, Signore nostro.	2	Et en JESU Christ, son Filz unique, Nostre Seigneur.
Il quale fu conceputo di Spirito Santo: nacque di Maria Vergine.	3	Lequel a esté Conceu du SaintEsprit: né de la Vierge MARIE.
Ha Patito sotto Pontio Pilato: fù Crocifisso, morto, & sepelito.	4	A Souffert souz Ponce Pilate: a esté Crucifié, Mort, & enseveli.
Discese all' inferno: il terzo di Risuscitò da morti.	5	Est descendu aux enfers: le tierce jour est Resuscité des morts.
Salì al cielo: siede à la destra di Dio Padre Onnipotente.	6	Est monté aux cieux: est assis à la dextre de Dieu le Pere tout-puissant.
Di là hà da venire à Giudicare li vivi & li morti.	7	De là viendra Juger les vifs & les morts.
Credo nello Spirito Santo.	8	Je croy au Saint Esprit.
La Santa Chiesa Catolica: la Communion de Santi.	9	La sainte Eglise Catoliq: la Cōmunion des Saints.
La Remissione de peccati.	10	La Remission des pechés.
La Resurrettione de la carne.	11	La Resurrection de la chair.
La Vita Eterna. Amen.	12	La Vie Eternelle. Amen.

Si habuero omnē fidem, ita ut mōtes transferā; Charitatē autē non habuero; nihil sum. *1. Cor. 13. 3.*

Finis praecepti est Charitas, de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta. 1. Tim. 1.

Hisp

Hispania.

CReo en Dios Padre, todo-poderoso, Criador del cielo y de la tierra.
Y en Jesu Christo su unico hijo, nuestro Señor.
El qual fue cõcebido por Spiritu Sãcto: y nascio de la Virgen Maria.
Padescio so el poder de Poncio Pilato: fue Crucificado, muerto, y sepultado.
Descendio a los infiernos: al tercero dia Resuscito de entre los muertos.
Subio a los Cielos: esta assentado a la diestra de Dios Padre todo poderoso.
Y de alli ha de venir a juzgar los vivos y los *muertos*.
Creo en el Spirito Sancto.
La sãcta Iglesia Catolica: la cõmunion de los Sãtos.
El perdon de los peccad*os*.
La resurrectiõ de la carne.
Y la Vida perdurable.
Amen.

Hæc est victoria quæ vincit mundum, Fides nostra.
1. Joan. 5. 4.

Lusitania.

1 *CReo em Deos Padre, TodoPoderoso, Criador do ceo e da terra.*
2 *E em* Jesu *Christo, seu filho hũ so, Nosso Senhor.*
3 *O qual foi Concebido pollo Spirito Santo: Naceo de Maria Virgem.*
4 *Padeceo sob poder de Pontio Pilato: foi Crucificado, Morto, e sepultado.*
5 *Deceo a os infernos: o terceiro dia Resurgio dos mortos.*
6 *Subio a os ceos: e esta assẽtado a maõ direita de Deos Padre todo poderoso.*
7 *Donde ha de vir a Julgar vivos e mortos.*
8 *Creo no Spirito santo.*
9 *A santa Igreia catholica: a cõmunicaçam dos Sãtos.*
10 *A Remissam dos peccados.*
11 *A Resurreiçam da carne.*
12 *A Vida Eterna.*
Amen.

In Christo Jesu valet Fides, quæ per Charitatẽ operatur. *Gal.* 5. *6.*

✠

Germania.

Ich glaub in Gott vatter, Allmæchtigen, Schœpffer himmels und der erden. Und in Jesũ chtistũ, seinen eynigẽ sohn, unsern herren. Der empfangẽ ist von dem heiligẽ Geist: geborẽ auss Maria der Iunckfrauen. Gelidten under Pontio Pilato, gecrevtziget, gestorben, und begraben. Abgestigen zu der hœllen: amdritten tag viderũb auf erstãden von den todten. Aufgefahren zu den himmeln: sitzet zu der gerechten Gottes desz Allmæchtigen Vatters. Von dãnen er kõmen uirdt zu Richten lebendigen und todten. Ich glaub in den Heyligen Geist. Die heylige allgemaine Kirchen: gemainschafft der Heyligen. Ablass der sunden. Aufferstehũg dess fleischs. Und ein euuigs Leben. Amen.

Et crediderunt viri Niniuitæ in Deum: & prædicaverũt jejunium. Jon. 3. 5.

Flan

✠

Flandria. hollandia.

1 *Ick ghelove in Godt den vader almachtich, Schepper des hemels ende der aerden.*
2 *Ende in Jesũ Christũ sijnen eenigen sone, onsen Heere.*
3 *Die ontfanghen is vanden heylighẽ Gheest: gheborẽ uut de reynder Maghet Maria.*
4 *Ghepassyt onder Pontio Pilato: Ghecruyst, Ghestorven, ende begraven.*
5 *Hy is nederghedaelt ter hellen: den derden daghe is hy verresen van den doode.*
6 *Hy is opgheclõmen ten hemel: hy sidt ter rechter hant Gots sijns Vaders almachtich.*
7 *Van daer sal hy comen Oordeelen den levende ende doode.*
8 *Ick gheloove in den heylighen Gheest.*
9 *Den heylighen Catholiiche Kerke: Ghemeinschap der Heyleghen.*
10 *Verghiffenisse der sonden.*
11 *Verrysenisse des vleeschs.*
12 *Ende het euuich Leven.*
Amen.

Erit tempus, quũ sanam doctrinã non sustinebũt. sed & cet. 2 *Tim*. 4. 3.

Angl

✠ *Anglia.*

I beleeve in God the Father, Almighty, Creatour of heaven and earth.
And in JesusChrist is only Sonne, our Lord.
Uhic uas conceaved by the Holy Ghost: borne of the Virgin Mary.
Suffered under Pōtius Pilate; uas Crucified, dead, ande buried.
Descended into hel: the third day he Rose againe from death.
Ascēded into heaven: sitteth at the right hand of God the Father almighty.
From thence he shal come to Judge the quicke & the dead.
I beleeve in the Holy Ghost.
The holy catholike churk: the cōmunion of Saints.
The forgivenesse of sīnes.
The Resurrection of the body.
The Life everlasting.
Amen.

Erit tempus, quum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt, &c. 2. *Tim.* 4.

✠ Hibernia, Irlādia.

1 *Creidim Andia Athar vile chumhachdach, cruthaightheoir nimhe agas talmhañ.*
2 *Agas anIosa Criosd a enmhacsan, ar Ttighearna.*
3 *Do gabhadh on Sbiorad naomh, do geinedh o Mhuire Oigh.*
4 *Do fulaing pais sa Phoint Phiolaid, do crochad, fuair bas, agas do hadhlacadh.*
5 *Do chuaid sios gohifriond: do eirigh andreas la ombarbhaibh.*
6 *Do chuaid suas ar neamh: ata na shuidhe ar deis de Athar vile chumhacdaigh.*
7 *As sin thiocfas do bhreith bhreithe ar bheodhaibh agas ar mharbhaibh.*
8 *Creidim san Sbiorad Naomh.*
9 *San naoimhe aglais chatoilice: agcumand na naomh.*
10 *Amaitheamh na bpeacadh.*
11 *Aneiseirghe na ccorp.*
12 *San mbeathaidh shuthain. Gofirinneach.*

Adversarius vester diabolus, circuit, quærens quem devoret: cui Resistite, fortes in Fide. 1. *Petr.* 1. 8.

Illyricum. Sclavonia.

1 Vieruyem ù Bogga Oça Sfemoguchiega, Stvoriteglia od nebba, i od zemgliæ.

2 I ù Hukarſta Siina gnegova yediinoga, Goſpodinna naſcega.

3 Koi zacet yeſt pò Duhu Sfetomu, rodyen od Dieviççæ Mariæ.

4 Muccen pod Ponciom Pilàtom, propet, umro, i pokoppan.

5 Otiide nad pakao: trecchi dan uskarſnù od martvieh.

6 Uziede nà nebeſáa: Sidii ob deſnu Bogga Oça Sfemoguchiega.

7 Otudda imma docchi ſuditi xiive i martve.

8 Vieruyem ù Duha Sfètoga.

9 Sfetu Carqvu Catolicanſku: Od Sfetieh opcchinu.

10 Odpuſćtenye od griehaa.

11 Uskerſnutye od teléſaa.

12 Xivot viecni. Amen.

Exaltari oportet filium hominis: ut omnis qui credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam aeternam. Ioan. 3. 15.

Polo-

Polonia.

1 *Wierze uv Boga Oyca vſzechmo gacego, Stvorziciela nieba y ziemié:*

2 *Y uv Jeſu Chriſta ſyna iego iedinego Pana naſzego.*

3 *Ktory ſie poczal z Ducha ſvietego, narodzil ſie z Maryey dzyevice.*

4 *U meczon pod Pontskim Pilatem, ukrzyzovan, umarl, y pogrzebion.*

5 *Zſtapil do pieklcv: trzecie go dnia zmartvych vſtal.*

6 *Vſtapil na niebioſa: ſiedzi na pravicy Boga Oyca vſſechmogacego.*

7 *Ztadze przydzie ſadzie zyve y umarle.*

8 *Vierze uv Duca ſvietego.*

9 *Sviety Koſciol povſſechny: Svietieh obcovanie.*

10 *Grzechouv odpuſczenie.*

11 *Ciala zmartvych vſtanie.*

12 *Y zyvot vieczny. Amen.*

Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. *Matth.* 28. 19.

Hun-

✝ *Hungaria.*

1 HIſsem Iſten-ben Attya Mindenhattoban, Teremteuben meninek ees feuldnek.

2 Ees Jeſus Chriſtus ban fiyaban eu egyetlen, mi urunkban.

3 Mely fogantateek lelekteul szent, ſzeuleteek Mariatul ſzeuz.

4 Szenvedé állat Pontius Pilatus, feſseteteek, megh hala, ees el temeteteek.

5 Alaa ſsalà poklokra: harmad napra fel-tamadaa halotak beul.

6 Fel haga menyek-re: Eul yobyan Iſten Attyanak minden-hatto-nak.

7 Honnan yeuvendeu etelni eleveneket es holtakat.

8 Hiſsem Lelekben ſzent.

9 Szent Egy-hazat keuzeun ſeges, ſzenteknek keuzeunſegeet.

10 Bochanatyat beuneuknek.

11 Huſnak fel tamadaſaat.

12 Ees Eletet eureuk. Amen.

Unus Dominus, una fides, & unum baptiſma: unus Deus & Pater omnium, &c. Epheſ. 4. 4.

✝ Bohemia.

1 *Vérim uv Boha Otce vſſemohaucyho, ſtvoritele nebe y země.*

2 *Y uv Geſu Kriſta ſyna geho gedineho, Pana naſſeho.*

3 *Genz ſe geſt počal z Duca ſvateho: narodil ſe z Marye Panny.*

4 *Trpel pod Pontſchym Pilatem, ukrizovan, umrel, pohrben.*

5 *Staupil do pekel: tretii den vſtal z mrtvych.*

6 *Uſtaupil na nebeſa: Sedi na pravicy Boha otce vſſemohaucyho.*

7 *Odtud prigde ſandit zivich y mrtvych.*

8 *Verim uv Duca ſvateho.*

9 *Svatau cyrkev obecnau: ſvatych obcováni.*

10 *Hrichuv odpuſstěni.*

11 *Tela vzkriſseni.*

12 *A zivot veçny. Amen.*

Obſecro vos fratres per nomen Domini Jeſu Chriſti, ut idipſum dicatis omnes: & non ſint in vobis ſchiſmata. 1. *Cor.* 1. 10.

Sardinia.

1 CReo in Deu Padre tottu poderosu, Criadore dessu chelu, & dessa terra.
2 Et in Jesu Christu, unicu figiu sou, Signore nostru.
3 Chi est istadu conceptu per obera dessu Spiridu santu: natu dae Maria Virgine.
4 Patisit sutta su podere de Pontiu Pilatu; istetit crucificadu, mortu, & suterradu.
5 Falait assos infernos: assu terzu die Resuscitait dae sos mortos.
6 Alzait assos chelos: istatsetidu assa destra de Deu Padre tottu poderosu.
7 Da in hie hat à venner à juigare sos vivos & sos mortos.
8 Creo in su Spiridu santu.
9 Sa santa Ecclesia Catholica: sa communione dessos Santos.
10 Su perdonu dessos peccados.
11 Sa resurresione dessa carre.
12 Sa vida eterna. Amen.

Regulus credidit ipse, & domus eius tota. Ioan. 4. 53.

Can-

Cantabria. Biscaya.

1 S*Inestasendut Jaun poderosoaren vaytan Creatorearen ceruaren eta luraren.*
2 *Eta Jesu Christo vere seme unigenito, Jaunaren vaytan.*
3 *Sein ucandubaysen concevituric Spiritu santu jaunaren obraseta jayosen virgen andre Dona Mariaren vaytatic.*
4 *Eta padecituçuen Pontio Pilato manuaren aspian, Crucificatu, ucandusea yl, eta orsiucandusen.*
5 *Eta jausisen infernura: yrugarren eguneam Resuscitatusen ylen vitartetic.*
6 *Eta yganſen ceruetara: eta dago jarreric jaun poderosoaren escunean.*
7 *Eta andica etorricoda vicien eta hilen jusgacera.*
8 *Sinestasendut Spiritu sanduaren vaytan.*
9 *Elysa Catolica sanduaren vaytan: Sanduen comunionean.*
10 *Pecatugucien parcamentuan.*
11 *Araghiaren Resuscitacean.*
12 *Eta vici perdurablean. Amen.*

Esto fidelis usque ad mortem: & dabo tibi coronam vitæ. *Apoc.* 2. 10.

Britonia. Bretonante,

1 ME cred en Doué Antat hol galloudec, Crouer dan envou ha dan douar.

2 Hac en Jesus Christ é map unic, Hon Antraou.

3 Pehiny so concevet ves an Speret santel, ha ganet gant un guerches glorius Mary.

4 En deveux anduret didan Ponç Pilat, sobet Crucifiet, maro, hac enterret.

5 Sobet disquennet dan infernou: ha Resuscitet dan trede dez à maro da beo.

6 Sopiñet en envaou: hac asezet en tu dehaou da Doué Antat hol galloudec.

7 A duy à hané da barn an beo han maro.

8 Me cred en Speret Santel.

9 An ilys Santel ha Catholic: communion an Sent.

10 An Remission an pechedaou.

11 An resurrection an quic.

12 An Bubez eternel. Amen.

Paulus & Barnabas exhortabantur discipulos ut permanerent in fide. Act. 14. 21.

Litua-

Uallia, pars Angliæ.

1 Y *Ruy fin credu yn Nuu'r Tad, holaluaul, creadur nef à daear.*

2 *Ag yn Jesu Grist i unig fab ef, yn arg'uydni.*

3 *Yr hun à enniluyd o'r Ysbryd Glan, à anuyd ò Vair foruyn.*

4 *A diodefod dan Bontio Pilato, à groeshoeliuyd, à fu faru, ag à gladuyd.*

5 *A dyscynnod i uphern: ag y trydyd dyd à godod ò faru i fiu.*

6 *A escynod i'r nefoed: ag sy'n eisted ar dehauiau Duudad holaluaul.*

7 *O dyno i dau i farnu'r bud a'r maru.*

8 *Ruy fi yn credu yn ir Ysbryd Glan.*

9 *Fod Egluys santaid Gatholic, cyp hadein ruyd ne cymmundod y Saint.*

10 *Colyngdod pechodau.*

11 *Ailgyfodiad y cnaud.*

12 *An bouyd traguydaul. Amen.*

Vosmetipsos tentate, si estis in fide: ipsi vos probate. *2. Cor. 13. 5.*

Li-

Litnania.

1 TIkkiu ingi Dievu Tievu visagalinti, Daritoi dangaus ir zemes.
2 Ir ingi Jesu Christu sunu io vienati, viesspati musu.
3 Kuris buo pranesstos nuog Dvasios Svintos; gime iss Marios mergos czistos.
4 Kinte su Pontiu Pilatu, buo nukrizovatos, numire ir pakastos.
5 Nuzenge peklos: trecio dieno kieles iz numirusiu.
6 Uzenge ant dangaus: Siedi po deszines Dieva Tieva visagalincio.
7 Iss ti atais sudit givus ir numirusius.
8 Tikkiu ingi dvasios svintos.
9 Svintu Krikſschoniska baznicze: Svintuiu surinkima.
10 Grieku atlaidima.
11 Kunos prikielima.
12 Ir amzinu zivatu.
Amin.

Dedit potestatem filios Dei fieri, ijs qui credunt in nomine eius. Ioan. 1. 12.

Lingua Græca.

α Πιστεύω εἰς Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα, Ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς.

β Καὶ εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ μονογενῆ, τὸν Κύριον ἡμῶν.

γ Συλληφθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου: γεννηθέντα ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου.

δ Παθόντα ἐπὶ Ποντίου, Πιλάτου σταυρωθέντα, θανόντα, καὶ ταφέντα.

ε Κατελθόντα εἰς ᾅδην: τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν.

ς Ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς: καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ Πα-

Lingua Græca.

1 *Pisteuò eis Theon Patera pantocratora, Poietèn ouranou kai gès.*

2 *Kai eis Ièsoun Christon, ton hyion autou monogene, ton Kyrion hemòn:*

3 *Syllèphthenta ek Pneumatos hagiou: gennèthenta ek Marias tès parthenou.*

4 *Pathonta epi Pontiou Pilatou, stavrotenta, thanonta, kai taphenta.*

5 *Kathelthonta eis haden: te trite hèmera anastanta ek nekron*

6 *Anelthonta eis tous ouranous: kathezomenon en dexia tou*

B *Pa-*

✝	✝
τρὸς παντοκράτορος.	*Patrospantocratoros*
ζ Ὅθεν μέλλει ἔρχεσθαι	7 *Hothen mellei er-*
κρῖναι ζῶντας καὶ νε-	*chesthai, krinai zòn-*
κρούς.	*tas kai nekrous.*
η Πιστεύω εἰς τὸ Πνεῦ-	8 *Pistevò eis to Pnev*
μα τὸ ἅγιον.	*ma to hagion.*
θ Ἁγίαν Ἐκκλησίαν κα-	9 *Hagian Ekklèsian*
θολικήν: ἁγίων κοι-	*Katholikèn: hagiòn*
νωνίαν.	*koinònian.*
ι Ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.	10 *Aphesin hamartiòn*
ια Σαρκὸς ἀνάστασιν.	11 *Sarkos anastasin.*
ιβ Καὶ ζωὴν τὴν αἰώ-	12 *Kai zòèn tèn aio-*
νιον. Ἀμήν.	*nion. Amèn.*

Obsecro vos, fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi, ut idipsum dicatis omnes: & non sint in vobis schismata. 1. Cor. 1. 10.

Vox quidem dissona; sed una est Religio. *S. Hieron. epist. 17. tom. 1.*

Lin-

Lingua Hebræa.

א

אני מאמין באלהים
אב שדי הבורא את־ה
השמים ואת־הארץ :
ב וכישוע המשיח בנו
היחיד אדונינו : ת
ג אשר הורה מרוח ה
הקודש נולד ממרים ה
העלמת : ד
נגוע תחת פונציאו פילטו
תלוי ונדקר על העץ
מת ונקבר : ה
ירד לשאול תחתיה ביום
השלישי קם ממתים :
ו עלה אל השמים ישב
לימין האל אב שדי :
ז משם יבא לשפוט את
החיים ואת המתים :
ח אני מאמין ברוח ח
הקודש ; ט א

Salus ex Judæis eſt.

1 Ani maamin bElohim
Ab Sadai, habore eth
haçamaim veet haarets.
2 UvJeçuah haMaçiah be-
hajačid, adonenu. [no
3 Açer horah meRuač
haqodeç: nolad mīMir-
jam haH'almah. [lato:
4 Neguah tačat Pōtsio pi-
talui venidqar hal hahets
Meth veniqbar.
5 Jarad liçol tačtija; bejom
haçeliçi Qam mīmetim.
6 Halā el haçamaim: joçed
limin haEl Ab Sadai.
7 Miçam jabo Liçpot eth
hačajim veet hāmetim.
8 Ani maamin beRuach
haQodeç.

ט אֶת קְהַל הַקֹּדֶשׁ כְּלִיל	9 Et qahal haqodeç kalil:
חֶבֶר הַקְּדוֹשִׁים :	ceber haqedoçim.
י סְלִיחַת הַחֲטָאִים :	10 Selicat hacataim.
יא תְּחִיַּת הַמֵּתִים :	11 Tecijath hāmethim:
יב וְאֶת חַיֵּי לְעוֹלָם :	12 Veet C'aje leħolam.
אָמֵן	Amen.

SI non Credideritis quia Ego sum; moriemini in peccato vestro.
Joan. 8.24.

Vobis oportebat primùm loqui Verbum Dei. Sed quoniam repellitis illud; & indignos vos judicatis æterna vitæ: ecce convertimur ad Gentes.
Sic enim præcepit nobis Dominus: Posui Te in Lucem Gentium: ut sis in Salutem usque ad extremum terræ.
Audientes autem Gentes, gavisæ sunt: & glorificabant Verbum Domini.
Act. 13. 46.

Oportebat Christum Pati, & Resurgerè a mortuis tertia die; & Prædicari in Nomine ejus Pœnitentiam & Remissionem peccatorum, in Omnes Gentes: Incipientibus ab Jerosolyma. Luc. 24.

DEUS, qui diversitatem Gentium in Confessione Tui Nominis ad-Unasti; da ut Renatis fonte Baptismatis Una sit Fides mentium, & Pietas actionum.
Per Christum Dominũ nostrũ. Amen.

AD

AD LECTOREM.

LIAE quidem potuissent supradictis aggregari nationes: verum ne quibusdam nimis molesta esset, aut supervacanea videretur tanta locutionum dissonantia; istas pro prima exhibitione satis esse existimavimus. Postquam verò cognoverimus hanc linguarum varietatem non displicuisse Lectoribus; facile erit deinceps plures Orientalium, & Australium, atque Occidentalium Regionum adjungere loquelas.

SAnctus Augustinus pluribus in locis, S. Hieronymus in Epist. *61.* ad Pammachium, Tom. 2. Ruffinus in expositione Symboli, atque alij Patres antiqui significant Symbolum Apostolorum non esse scribendum in tabulis, vel in alia quapiam materia; sed in cordibus fidelium imprimendum. Quia videlicet illius temporis Christiani diligentiores erant ad illud docendum, & ad discendum. Verùm quia nostro sæculo elanguit fervor, ac diligentia Pastorum in erudiendis subditis: adeò ut in nonnullis Diœcesibus multi reperiantur adulti, qui fidei articulos ignorant; excusabit Lector, si illud ausi sumus varijs linguis expressum typis mandare, & in vulgus emittere.

Ut autem possit unusquisque alterius idiomatis vocabula facilius proferre, dedimus operam, quantum fieri potuit, vt singularum nationum voces Latinis characteribus exprimerentur. Non enim solummodo Hebræi, Chaldæi, Arabes, & Græci, verum etiam Germani, Illyrici, atque Hiberni proprios habent characteres. Præterea quædam sunt literæ, aut syllabæ, quæ in vna Pro-

vincia aliter proferuntur, quàm in alia. Exempli gratia, Hispani literam n, cum apice, ñ, in nonnullis dictionibus eodem modo pronunciant, quo Latini, Itali, & Galli literas gn: vt Señor, Signore, Seigneur: Lusitani scribunt per nh, Senhor.

Germani, Flandri, & Angli, pro unica u vocali frequenter scribunt duas vv consonantes simul alligatas. Nos verò pro duabus illis vv consonantibus unicam u vocalem posuimus. ut alij Populi, qui volent, expeditius valeant ipsorum lingua proferre Symbolum Apostolicum.

Adhibita fuit etiam distinctio inter i, & u vocales, atque j, & v consonantes. differentia inter u vocalem, & v consonantem, satis apparet in dictionibus Deseruit, à desero; & deservit, a deservio: item, Parui, a verbo Pareo; & Parvi, a nomine Parvus. Itali tanquam reformidantes pronuntiationem j consonantis, solent advocare in auxilium literam G. Giesu, Giacomo, Gioanni, giorno, digiunare. & sic vocabulum fit longius una syllaba. Eodem modo, Allelu ja, quatuor syllabis, more Hebræorum: & Allelu ia, quinque syllabis, ad Græcorum imitationem. Ben-jamin, Cariath jarim, &c. Præterea non mediocris est differentia inter Italos, & Gallos, in pronuntiatione ch: Itali enim semper enuntiant vt k: ca, ke, ki, co, cu: Galli vero, & Hispani proferunt, vt ç: ça, ce, ci, ço, çu. Italorum pronuntiationem sequuntur Sardi, Britones Dalmatæ, & alij.

Apud Hebræos litera ש redditur latinè per sc: si vero sequatur a, vel o, vel u, aliqui fortassis existimabunt debere proferri ska, sko, sku: quod vt evitetur, scribi solet per sci. Verùm inde aliud sequitur incommodum: quòd videlicet proferendo accrescat una syllaba: scia, scio, sciu. Nos itaque ad vtrumque inconveniens vitandum, literam ש vertimus per c caudatum, ç: literam ח, per c aspiratum, ć: & literam ע, per duplicem aspirationem, ħ.

In Græcis majorem habuimus rationem literarum retinendarum, quam vocabuli recentiorum more pronuntiandi. Quamobrem literam η vertimus per e latinum,

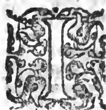
ad an-

ad antiquorum imitationem: ut patet in dictionibus Pater, Mater, Magdalene, Clerus, zelus, &c. & vt ab *ε*, distingueretur, apposuimus notulam è. itemque *ω* reddidimus per ó, vt distingueretur ab *o*.

Diphthongos cum utraque sua vocali reliquimus: ut cuilibet liberum sit eo, quo volet sono proferre.

Qui supradictæ memor erit admonitionis, facilius poterit externarum linguarum vocabula pronuntiare.

De Ecclesia Catholica.

N ista linguarum varietate illud obiter observari potest, In omnibus ferè nationibus Catholicæ Ecclesiæ nomen retentum fuisse: exceptis paucis, in quibus hæreses irrepere cœperunt, aut schismata.

BEne Symbolum Ecclesiam Catholicam nominavit, & Sanctam. quia multæ Ecclesiæ hæreticorum sunt. Sed quæ non est Catholica, nec sancta esse potest. S. August. sermon. 115. & 181. de temp. tom. 10.

Catholicam dicit, toto orbe diffusam. quia diversorum hæreticorum Ecclesiæ, ideò Catholicæ nō dicuntur: quia per loca, atque per suas quasque provincias continentur. hæc vero a Solis ortu vsque ad occasum unius fidei splendore diffunditur. S. August. serm. 131. de temp. & 181.

Credimus & sanctam Ecclesiam, vtique Catholicam. nam & hæretici, & schismatici congregationes suas vocant Ecclesias. Sed hæretici de Deo falsa sentiendo ipsam fidem violant: schismatici autem discissionibus iniquis à fraterna charitate dissiliunt, quamvis ea credant, quæ credimus. Quapropter nec hæreticus pertinet ad Ecclesiam Catholicam, nec schismaticus. S. August. lib. de fide, & Symbolo, cap. 10. tom. 3.

Sic se habet Ecclesia Catholica, mater nostra vera, vera illius sponsi coniux, Iesu Christi. Honoremus eam: quia tanti Domini matrona est. S. August. serm. 119. de temp.

Quisquis ille est, & qualiscunque ille est, Christianus non est, qui in Christi Ecclesia non est. S. Cyprian. lib. 4. epist. 2. S. August. serm. 181. de temp.

Si quis hanc doctrinam non affert; nolite eum recipere in domum: nec Ave ei dixeritis. 2. Ioan. 10.

Quam doctrinam? nisi Catholicam, & universalem, & unam eandemque per singulas ætatum successiones incorrupta veritatis traditione manentem, & usque in sæcula sine fine mansuram. Vincent. Lyrinen. in Commonitorio.

In ipsa Catholica Ecclesia magnopere curandum est, ut id teneamus, quod ubique, quod semper, & quod ab omnibus creditum est. hoc est enim verè, proprieque Catholicum. Idem Vincent.

Multa sunt, quæ in Ecclesiæ Catholicæ gremio me iustissimè tenent. Tenet consensio populorum, atque gentium. Tenet auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata. Tenet ab ipsa Sede Petri Apostoli usque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotum. Tenet præterea ipsum Catholicæ nomen. Quod non sine causa inter tam multas hæreses sic ista Ecclesia sola obtinuit; vt cum omnes hæretici Catholicos se dici velint; quærenti tamen peregrino alicui ubi ad Catholicam conveniatur, nullus hæreticorum, vel basilicam suam, vel domum audeat ostendere. S. August. contra epist. Manich. cap. 4. tom. 6.

Diversis locis diversæ sunt hæreses. Sed una mater superbia omnes hæreses genuit. Sicut una mater nostra Ecclesia Catholica omnes Christianos fideles toto orbe diffusos. S. Aug. lib. de Pastoribus, cap. 8. tom. 9.

Cum tam multa sint in Scripturis sanctis exempla, quibus Sacerdotalis auctoritas, & potestas de Divina dignatione firmatur; quales putas esse eos, qui Sacerdotum hostes, & contra Ecclesiam Catholicam rebelles, nec

nec præmonentis Domini comminatione, nec futuri Iudicij ultione terrentur? Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde quòd Sacerdoti Dei non obtemperetur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudex vice Christi cogitatur. cui si secundum magisteria Divina obtemperaret fraternitas universa; nemo adversum Sacerdotum Collegium quicquam moveret: nemo post Divinum judicium, post populi suffragium, post Coepiscoporum consensum, Judicem se iam non Episcopi, sed Dei faceret: nemo sibi placens, ac tumens seorsum foris hæresin novam conderet. S. Cyprian. lib. 1. epist. 3. ad Cornelium.

Inde enim schismata, & hæreses obortæ sunt, & oriuntur, dum Episcopus, qui unus est, & Ecclesiæ præest, superba quorundam præsumptione contemnitur: & homo dignatione Dei honoratus, indignus hominibus judicatur. Quis enim hic est superbiæ tumor, quæ arrogantia animi, quæ mentis inflatio, ad cognitionem suam Præpositos, & Sacerdotes vocare? ut à multis annis, nec fraternitas habuerit Episcopum, nec plebs Præpositum, nec grex Pastorem; nec Ecclesia Gubernatorem, nec Christus Antistitem, nec Deus Sacerdotem? S. Cyprian. lib. 4. epist. 9. ad Florentium.

Nullum est schisma, quod non sibi aliquam confingat hæresim: vt rectè ab Ecclesia recessisse videatur. S. Hieron. super epist. ad Titum, cap. 3.

Dæmon inimicus videns Idola derelicta, & per nimium credentium populum sedes suas, ac templa deserta, excogitavit novam fraudem: ut sub ipso Christiani nominis titulo fallat incautos: hæresis inuenit, & schismata, quibus subverteret fidem, veritatem corrumperet, scinderet unitatem. S. Cyprian. lib. de unitate Ecclesiæ.

Ille Christi adversarius, & Ecclesiæ ejus inimicus, ad hoc Ecclesiæ Præpositum sua infestatione persequitur, vt Gubernatore sublato atrocius, atque violentius circa Ecclesiæ naufragia grassetur. Nec quemquam fidelem,

& Euan-

& Euangelij memorem, atque Apostoli præmonentis mandata retinentem movere debet, si quidam in extremis temporibus superbi, & contumaces, & Sacerdotum Dei hostes, aut de Ecclesia recedunt, aut contra Ecclesiam faciunt: quando tales nunc futuros, & Dominus, & Apostoli ejus ante prædixerint. S. Cypr. lib. 1. epist. 3.

Quisquis ab Ecclesia segregatus adulteræ iungitur; à promissis Ecclesiæ separatur. Nec pervenit ad Christi præmia, qui relinquit Ecclesiam Christi. Alienus est, profanus est, hostis est. Habere iam non potest Deum Patrem, qui Ecclesiam non habet matrem. S. Cyprian. lib. de unitate Ecclesiæ.

Nulla alia credentibus præter unam Ecclesiam domus est Hanc domum, hoc unanimitatis hospitium designat, & denuntiat Spiritus sanctus in Psalmis dicens, Deus qui inhabitare facis unanimes in domo. In domo Dei, in Ecclesia Christi unanimes habitant, concordes, & simplices perseverant. Ibidem.

Hinc hæreses, & factæ sunt frequenter, & fiunt: dum perversa mens non habet pacem: dum perfidia discordans non tenet unitatem. Ibidem.

Hinc sunt, qui se ultro apud temerarios convenas sine divina dispositione præficiunt: qui se præpositos sine ulla ordinationis lege constituunt: qui nemine Episcopatum dante, Episcopi sibi nomen assumunt. Ibidem.

Quam sibi igitur pacem promittunt inimici fratrum? quæ sacrificia celebrare se credunt æmuli Sacerdotum? An secum esse Christum, cum collecti fuerint, opinantur, qui extra Christi Ecclesiam colliguntur? Tales etiãsi occisi in confessione nominis fuerint, macula ista, nec sanguine abluitur. Inexpiabilis, & gravis culpa discordiæ, nec passione purgatur. Esse martyr non potest, qui in Ecclesia non est, ad regnum pervenire non poterit, qui eam quæ regnatura est, dereliquit. Ibidem.

Cum Deo manere non possunt, qui esse in Ecclesia Dei unanimes noluerunt. ardeant licet flammis, & ignibus traditi, vel obiecti bestijs animas suas ponant; non

erit

erit illa fidei corona, ſed pœna perfidiæ: nec religioſæ virtutis exitus glorioſus, ſed deſperationis interitus. Occidi talis poteſt: Coronari non poteſt. Ibidem.

Firmiſſime tene, & nullatenus dubites, non ſolum Paganos, ſed etiam Judæos, Hæreticos, & Schiſmaticos, qui extra Eccleſiam Catholicam, præſentem finiunt vitam, in ignem æternum ituros, S. Fulgent. de fide, ad Petrum cap. 38. inter opera D. Auguſt. tom. 3.

Domus Dei eſt Eccleſia Dei vivi: columna, & firmamentum veritatis. 1. Timoth. 3.

Eccleſia eſt plebs Sacerdoti adunata, & Paſtori ſuo grex adhærens. Unde ſcire debes Epiſcopum in Eccleſia eſſe, & Eccleſiam in Epiſcopo: & ſi qui cum Epiſcopo non ſint, in Eccleſia non eſſe. S. Cyprian. lib. 4. epiſt. 9. ad Florentium.

Petrum Dominus primum elegit: & ſuper eum ædificavit Eccleſiam ſuam. S. Cyprian. ad Quintum.

Eccleſia eſt domus Dei: cuius hodie rector eſt Damaſus. S. Ambroſ. in cap. 3. epiſt. 1. ad Timoth.

In omnibus cupio ſequi Romanam Eccleſiam. S. Ambroſ. lib. 3. de Sacramentis, cap. 1.

Hæc eſt fides, Papa beatiſsime, quam in Eccleſia Catholica didicimus, quamque ſemper tenuimus & tenemus. In qua ſi minus perite, aut parum caute forte aliquid poſitum eſt; emendari cupimus à te, qui Petri, & Fidem, & Sedem tenes. S. Hieron. De Symbolo, ad Damaſum.

In Romana Eccleſia ſemper Apoſtolicæ cathedræ viguit Principatus. S. Auguſt. epiſt. 162. tom. 2.

Cathedra Eccleſiæ Romanæ, in qua Petrus ſedit, & in qua nunc Anaſtaſius ſedet, Cathedra eſt Apoſtolica. S. Auguſt. lib. 2. contra Petil. cap. 51. tom. 7. & epiſt. 65. tom. 2.

Chriſtus Petrum Eccleſiæ Paſtorem conſtituit. Ieremiam quidem uni genti Pater, Petrum autem univerſo terrarum orbi Chriſtus præpoſuit. S. Chryſoſt. homil. 55. in Matth.

Quis es? Sacerdos magnus, Summus Pontifex. Tu princeps Epiſcoporum. Habent illi ſibi adſignatos greges, ſinguli

ſinguli ſingulos. Tibi univerſos credidit, uni unus; nec modo ovium, ſed & Paſtorum. Tu unus omnium Paſtor. S. Bernard. lib.2. de Conſiderat. ad Eugenium Papam, cap. 9.

Conſideres ante omnia ſanctam Romanam Eccleſiam, cui Deo auctore præes, Eccleſiarum matrem eſſe, non dominam, &c. Idem lib.4. cap.11.

Semper ſis addictus ac devotus Romanæ Eccleſiæ: & Summo Pontifici haud ſecus atque ſpirituali Patri teipſum obedientem præbeas. S. Ludovicus in exhortat. ad Filium, 24.

Qui ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, & decreto Judicis; morietur homo ille: & auferes malum de Iſrael. cúnctuſq. populus audiens timebit: ut nullus deinceps intumeſcat ſuperbia. Deuteron.17.

Si Eccleſiam non audierit; ſit tibi ſicut ethnicus & publicamus. Matth. 18.

Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei: quam acquiſivit Sanguine ſuo. Act. 20.

Hæc breviter dicta ſint de Eccleſia Catholica, de ipſius auctoritate, & de cauſis hæreſeon, vel ſchiſmatum.

Huiuſmodi cauſæ duplices diſtinguuntur à Doctoribus: quædam enim dicuntur intrinſecæ, aliæ vero extrinſecæ. Cauſas hæreſeon, aliorumq. peccatorum intrinſecas paucis verbis complexus eſt S. Ioannes Apoſtolus, dicens, Omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ. 1. cap. 2.

Ambitioſus honos, & [illegible] Opes, & blanda Voluptas;
Hæc tria pro trino numine mundus habet.

Eaſdem cauſas Dominus noſter Chriſtus ſignificavit in parabola, De Invitatis ad Cœnam magnam. Luc.14. ubi tres ponuntur excuſationes eorum qui adeſſe noluerunt.

Villa,

Villa, Boves, uxor, cœnam clausère vocatis.
Vide S. August. serm.33. de verbis Domini.

Inter causas extrinsecas primarium locum tenet Præpositorum negligentia. vt S. Bernardus testatur.

Inferiorum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quam ad desides negligentesq. Rectores. lib.3. de Considerat. ad Eugenium, cap.ult.

Quamobrem non dormiat, qui Ecclesiæ Præpositus est: ne per illius negligentiam inimicus homo superseminet zizania: hoc est, hæreticorum dogmata. S. Hieron. in Matth. 13.

Omnia scandala referuntur ad zizania.
Idem ibidem.

ECclesiæ tuæ, quæsumus Domine, preces placatus admitte: ut, destructis adversitatibus & erroribus universis, secura tibi serviat libertate. Per Iesum Christum Dominum nostrum. Amen.

DEus qui errantibus, ut in viam possint redire Iustitiæ, veritatis tuæ lumen ostendis: da cunctis qui Christiana professione censentur, & illa respuere, quæ huic inimica sunt nomini, & ea quæ sunt apta, sectari. Per Iesum Christum Dominum nostrum. Amen.

De

De Symbolo Apostolorum.

Quare Sancti Apostoli composuerunt Symbolum.

1 Dicit Apostolus, Sine Fide impossibile est placere Deo. Hebr. cap. 11. Est ergo fides & corde servanda, & ore promenda. Fides namq. omnium bonorum est fundamentum: & humanæ salutis initium. Sine hac nemo ad numerum filiorum Dei poterit pervenire. Hoc attendentes sancti Apostoli certam Regulam fidei tradiderunt: quam secundùm numerum Apostolorum duodecim sententijs comprehensum, Symbolum vocaverunt. per quam Credentes Catholicam tenerent Unitatem; & per quam hæreticam convincerent pravitatem. Symbolum ergo tali ratione institutum Majores nostri dixerunt.

Tradunt enim quòd post Ascensionem Domini & Salvatoris nostri ad Patrem, cum per adventum Spiritus sancti Discipuli ejus inflammati linguis omnium loquerentur, ad singulas quasque nationes, ut Dei Verbum prædicarent, ituri, ac discessuri ab invicem, normam prius sibi futuræ prædicationis in commune statuerunt: ne localiter ab invicem discedentes, diversum vel dissonum prædicarent iis qui ad Fidem Christi invitabantur. Omnes igitur in vno positi, & Spiritu Sancto repleti, breve suæ prædicationis indicium, conferendo in unum, quod sentiebat unusquisque computabat: atque hanc ita Credentibus dandam esse Regulam instituerunt. S. August. serm. 181. de temp. tom. 10. Ruffinus in expositione Symboli, inter opera D. Cypriani, idem ait iisdem fere verbis.

Quare

Quare appellatur Symbolum.

2 QVod Græcè Symbolon dicitur, Latinè Collatio nominatur. Collatio ideo, quia collata in unum totius Catholicæ legis fides, Symboli colligitur brevitate. S. Auguſt. ſerm. 115. de tempor.

3 Symbolum autem hoc multis & juſtiſſimis ex cauſis appellare voluerunt. Symbolon enim Græcè, Indicium dici poteſt, & Collatio: hoc eſt, quod plures in unum conferunt. Id enim fecerunt Apoſtoli in his ſermonibus in unum conferendo unuſquiſque quod ſenſit. Indicium autem vel Signum idcirco dicitur, quia illo tempore, ſicut & Paulus Apoſtolus dicit, 1. Cor. 11. & in Actis Apoſtolorum refertur, cap. 15. multi ex circumciſis Judæis ſimulabant ſe eſſe Apoſtolos Chriſti: & lucri alicuius aut ventris gratia ad prædicandum proficiſcebantur, nominantes quidem Chriſtum, ſed non integris traditionum lineis nuntiantes. Idcirco ergo iſtud Indicium poſuere, per quod agnoſceretur is qui Chriſtum vere ſecundum Apoſtolicas regulas prædicaret. Denique & in bellis civilibus hoc obſervari ferunt: quoniam & armorum habitus par, & ſonus vocis idem, & mos unus eſt, atque eadem inſtituta bellandi; ne qua doli ſubreptio fiat, Symbola diſcreta unuſquiſque Dux ſuis militibus tradit, quæ latine vel Signa, vel Indicia nominantur: ut ſi forte occurreret quis de quo dubitatur, interrogatus Symbolum prodat ſi ſit hoſtis, an ſocius. Idcirco denique hæc non ſcribi chartulis atque membranis, ſed retineri cordibus tradiderunt: ut certum eſſet neminem hac ex lectione, quæ interdum pervenire etiam ad infideles ſolet, ſed ex Apoſtolorum traditione didiciſſe ſufficeret. Diſceſſuri ergo, vt diximus, ad prædicandum, iſtud unanimitatis & fidei ſuæ Indicium Apoſtoli poſuerunt. Ruffin. in expoſitione Symboli.

Symbo-

Symbolum est addiscendum, ac memoria tenendum.

4 EST autem Fides quæ paucis verbis tenenda in Symbolo novellis Christianis datur. S. August. de Fide & Symbolo, cap.10. tom.3.

5 Symbolum non est scribendum, vt legi possit. sed ad recensendum, ne forte deleat oblivio, debet in memoria reponi: vt ipsa memoria sit codex Symboli. S.August. de Symbolo, ad Catechumenos, lib.1.cap.1.tom.9.

6 Symbolum reddidistis, quo breviter comprehensa continetur fides. Iam & antea dixi vobis, quod ait Apostolus Paulus, Quomodo invocabunt in quem non crediderunt? &c. Rom. 10. Quicumque vestrum non bene Symbolum reddiderunt, habent spatium, teneant: quia die Sabbati, audientibus omnibus qui aderunt, reddituri estis. S. August.50. hom.42.

7 Discat ergo quisque, Fidem Apostolicam professus per ora gestantium in baptismo, cum ad annos intelligibiles venerit. S. August. serm. 181. de temp.

8 Ille bonus Christianus est, qui Symbolum & orationem Dominicam memoriter tenet: & filios vel filias suas, ut ipsi teneant, fideliter docet. S. August. serm. 216. de temp.

Symbolum est sæpius recitandum.

9 SYmbolum specialiter debemus, tamquam nostri signaculum cordis, antelucanis horis quotidie recensere. S. Ambros. de Virgin. lib.3.

10 Acci-

10 Accipite filii Regulam fidei, quod Symbolum dicitur, & in corde scribite: & quotidie dicite apud vos, antequam dormiatis, antequam procedatis, vestro Symbolo vos munite. S. August. de Symb. ad Catech. lib. 1. cap. 1.

11 Cum tenueritis Symbolum, ut non obliviscamini, quotidie dicite: quando surgitis, quando vos collocatis ad somnum. Reddite Symbolum vestrum, reddite Domino: commemorate vosipsos: non pigeat repetere. Bona est repetitio: ne subrepat oblivio. Ne dicatis, Dixi heri: Dixi hodie: quotidie dico: teneo illud bene. Commemora fidem tuam: inspice te, sit tanquam speculum tibi Symbolum tuum. Ibi te vide, si credis omnia quæ te credere profiteris: & gaude quotidie in fide tua: Sint divitiæ tuæ: sint quotidiana ista quodammodo indumenta mentis tuæ. Nunquid non, quando surgis, te vestis? Sic & commemorando Symbolum tuum, vesti animam tuam: ne forte eam nudet oblivio: & remaneas nudus. S. August. 50. homil. 42.

Symboli Apostolici vis & efficacitas.

12 Purgata familia Redemptoris posteaquam cantavit canticum salutis, accepit Symboli remedium contra antiqui serpentis venenum, vt si quando voluerit adversarius diabolus denuo insidiari, noverit Redemptus cum Symboli sacramento, & Crucis vexillo ei debere occurri: ut talibus armis indutus facile vincat Christianus: de cuius oppressione male antea triumphaverat nequissimus diabolus. Duo sunt genera armorum diaboli valde fortia: contra quæ vigilanter ac fortiter stare debet omnis miles Christi, qui triumphare cupit, & superare virtutem diaboli. Quæ sunt ista duo genera armorum? Voluptas, & timor. alios enim voluptate capit, alios timore frangit. Plures tamen noveritis, dilectissimi, adversarium capere per voluptatem, quam

per timorem. S. August. de Symbolo, ad Catech. lib. 2. cap. 1.

13 Sacramentum Symboli quod accepistis, memoriæq. mandatum pro vestra salute retinetis, noveritis hoc esse fidei Catholicæ fundamentum, super quod ædificium surrexit Ecclesiæ, constructum manibus Apostolorum & Prophetarum. Ædificium enim domus Dei, lapides sunt vivi: quod estis vos. S. August. de Symb. ad Catechum. lib 3. cap. 1.

14 Accepistis Symbolum, protectionem parturientis contra venena serpentis. In Apocalypsi S. Ioannis Apostoli scriptum est hoc, quòd staret draco in conspectu mulieris quæ paritura erat: ut cum peperisset, natum ejus comederet. Draconem diabolum esse nullus vestrum ignorat. S. August. de Symb. ad Catech. lib. 4. c. 1.

15 Ipsa Catholici Symboli brevis & perfecta confessio, quæ duodecim Apostolorum totidem est signata sententijs, tam instructa sit munitione cælesti, vt omnes hæreticorum opiniones solo ipsius possint gladio detruncari. S. Leo, epist. 13. ad Pulcheriam Augustam.

Videri potest epistola Episcoporum Galliæ ad S. Leonem, post epist. 51.

Symboli Apostolici Epitheta quædam, sive qualitates diversæ.

16 FIdei confessio, quæ breviter Symbolo continetur, carnaliter cogitata, lac est parvulorum: spiritaliter autem considerata atque tractata, cibus est fortium. S. August. Enchirid. ad Laurent. cap. 114. tom. 3.

17 Symbolum est comprehensio fidei nostræ, atque perfectio: simplex, breve, plenum: ut simplicitas con-

fulat audientium rusticitati, brevitas memoriæ, plenitudo doctrinæ. S. Aug. serm.115. de tempor.

18 Symbolum est breviter complexa Regula fidei: vt mentem instruat, nec oneret memoriam: paucis verbis dicatur, unde multum acquiratur. S. August. serm. 119. de temp.

19 Doctrina Symboli virtus est sacramenti, illuminatio animæ, plenitudo credentium, in eo quod docetur, aut discitur, & unitas Trinitatis, & Trinitas distincta personis, & opulentia Creatoris, & Redemptio Passionis. Symbolum breve est verbis, sed magnum est sacramentis. exiguum est, ut memoriam non obruat: sed diffusum est, ut intelligentiam superedat: confirmans omnes perfectione credendi, desiderio confitendi, fiducia resurgendi. Quicquid enim præfiguratum est in Patriarchis, quicquid nuntiatum est in Scripturis, quicquid prædictum est in Prophetis, totum hoc breviter Symbolum in se continet confitendo. S. August. serm. 131. de temp. & serm. 181.

20 Symbolum didicistis, vbi est Regula fidei vestræ, brevis, & grandis: brevis, numero verborum: grandis pondere sententiarum. S. Aug. serm.131. de temp.

Symboli Apostolici varia nomina, atque similitudines.

Regula fidei. supra, num.1. 10. 18. 20.
Indicium, vel signum Christiani. num. 3.
Signaculum cordis. num. 9.
Fundamentum Fidei Catholicæ. num. 13.
Protectio parturientis. num. 14.
Lac parvulorum. Cibus fortium. 16.

Speculum. Divitiæ. Indumenta. num. 11.
Remedium, sive Antidotum. Arma, num. 12.

Clavis. Duodecim Apostolorum Symbolo fides sancta concepta est: qui veluti periti artifices in vnum convenientes Clavem suo consilio conflaverunt. Clavem enim quandam ipsum Symbolum dixerim: per quod reserantur diaboli tenebræ, vt Lux Christi adveniat: aperiuntur conscientiæ clausa peccata, ut Iustitiæ fulgeant opera manifesta. S. Ambros. serm 38. tom. 3.

Verbum breviatum. Ruffin. in expos. Symb.

Potest dici Breviarium Christianorum: ab omnibus cum attentione sæpius recitandum.

Schala cæli, vel Schala Iacob. Genes. 28.
De cælo in terram, & à terra in cælum. Exivi à Patre, & veni in mundum: iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem. Ioan. 16.

Turris Fidei. Ruffin. infrà citandus.

Comparatio Symboli Apostolici, atque doni linguarum, cum turri Babel, per antithesim.

Discessuri ergo, vt diximus, ad prædicandum Apostoli istud unanimitatis & fidei suæ Indicium posuere. non sicut filij Noe discessuri ab alterutrum turrem ex latere cocto & bitumine construentes, cuius cacumen pertingeret usque ad cælum: sed munimenta fidei, quæ starent adversus faciem inimici, ex lapidibus vivis, & margaritis dominicis ædificantes; quæ neque venti impellerent, neque flumina subverterent, neque tempestatum ac procellarum turbines permoverent. Merito

rito ergo illi ab invicem separandi turrem superbiæ ædificantes, linguarum confusione damnati sunt: vti ne unusquisque posset advertere proximi sui loquelam. Isti vero qui Turrem fidei construebant, omnium linguarum scientia & agnitione donati sunt. ut illud peccati, hoc fidei probaretur indicium. Ruffin. in expos. Symboli.

Linguæ illæ quibus loquebantur Apostoli à Spiritu Sancto impleti per omnium gentium Linguas futuram Ecclesiam designabant Sicut enim post diluvium impietas superba hominum turrim contra Dominum ædificavit excelsam; quando per linguas diversas dividi meruit genus humanum: vt vnaquæque gens lingua propria loqueretur; ne ab aliis intelligeretur: Sic humilis fidelium pietas earum linguarum diversitate Ecclesiæ contulit unitatem. vt quod discordia dissipaverat, colligeret Charitas: & humani generis, tanquam unius corporis membra dispersa ad unum Caput Christum compaginata redigeret,& in Sancti corporis unitatem dilectionis igne conflaret. Ab hoc itaque dono Spiritus Sancti prorsus alieni sunt, qui oderunt gratiam, qui societatem non retinent unitatis. S. August. serm. 187. de temp.

Audistis quia Spiritus Sanctus super Discipulos in igneis linguis apparuit, omniumq. linguarum scientiam dedit. Quid scilicet hoc miraculo designans, nisi quòd Sancta Ecclesia eodem Spiritu repleta, omnium gentium erat voce locutura? Qui vero contra Deum turrim ædificare conati sunt, communionem unius linguæ perdiderunt. In his autem qui Deum humiliter metuebant, linguæ omnes unitæ sunt. Hic ergo humilitas virtutem meruit: illic superbia confusionem. S Gregor. homil. 30. super Euang.

Sicut gentibus ad idololatriam declinantibus introducta est diversitas linguarum: vt dicitur Genes. cap. 11. ita etiam quando erant gentes ad cultum unius Dei revocandæ, contrà hujusmodi diversitatem remedium fuit adhi-

adhibendum per donum linguarum. D. Thom. secunda secundæ, q. 176. art. 1.

Quamvis etiam nunc Spiritus Sanctus accipiatur, nemo tamen loquitur linguis omnium gentium: quia iam ipsa Ecclesia linguis omnium gentium loquitur: in qua qui non est, non accipit Spiritum Sanctum. S. August. tract. 32. in Ioan. tom. 9.

Nunquid non modo, fratres, datur Spiritus Sanctus? Datur & modo. Quare ergo nemo loquitur linguis omnium gentium: Sicut loquebatur qui Spiritu Sancto implebatur? Quia quod illud significabat, impletum est. Quid est illud? Ecclesia tunc in una domo erat; accepit Spiritum Sanctum: in hominibus paucis erat; in linguis totus orbis erat. Nam quod illa Ecclesia parva linguis omnium gentium loquebatur, quid est, nisi quod Ecclesia ista magna, à Solis Ortu usque ad Occasum, linguis omnium gentium loquitur? Modo impletur quod tunc promittebatur. Quod est anima in corpore hominis, hoc est Spiritus Sanctus in Corpore Christi, quod est Ecclesia. Hoc agit Spiritus Sanctus in tota Ecclesia, quod agit anima in omnibus membris unius corporis. Sed videte quid caveatis: Videte quid observetis: Videte quid timeatis. Contingit ut in corpore humano, imo de corpore, aliquod præcidatur membrum, manus, digitus, pes: nunquid præcisum sequitur anima? Cum in corpore esset, vivebat: præcisum amittit vitam. Sic & homo Christianus Catholicus est, dum in corpore vivit: præcisus hæreticus factus est, membrum amputatum: non sequitur Spiritus. Si ergo vultis vivere de Spiritu Sancto; tenete charitatem, amate veritatem, desiderate unitatem: vt perveniatis ad Æternitatem. Amen. S. August. serm. 186. de temp.

Omni-

Omnipotens ſempiterne Deus, qui dediſti famulis tuis in confeſsione veræ fidei, æternæ Trinitatis Gloriam agnoſcere,& in potentia Majeſtatis adorare unitatem; quæſumus ut ejuſdem fidei firmitate, ab omnibus ſemper muniamur adverſis. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

LAVS DEO.

ERRORES.

pag. 22. lin. 34 Y. *23. 28. vocant. 25. 31. hereſes. Alios errores qui circa linguarum orthographiam occurrerunt, facile (ut ſperamus) excuſabis Lector.*

